

RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR

Adalékok a Régi Magyar Könyvtárhoz.

I.

Nagyszeben. 1696.

Nagy Michael, Solymosi. GENETHLIA- | CON, | Metris Hungaricis Conscriptum in | Natalem | *Ampl. Prudentissimi ac Circumspecti, Dni.* | DN. PETRI WEBER, | Sedis, Urbis Metropolitanæ Cibi- | niensis, | Judicis Æquissimi, Meritissimi, &c. | Quod | *Sub Regimine* MICHAELIS N. SOLY- | MOSI *Præc. Cib.* | Declamavit | Claſſis Grammaticaria Scholæ H. | (Egy sor nyomdadísz.) | CIBINII, recudit | Johann Barth. Anno 1696. |

12° (12,4×6,8 cm.) 19 szil. levél. Az 1b) lap kivételével mindeniken őrzegy. Ivjelzése: A₂—B₄,¹ az első ív 12, a második 7 levélnyi. Szövegének tükre 10,5×6 cm. Fehéres-sárgás, bordázott papirosának vizjegye halvány. Az 1b) lapon fejléc és záródísz, 2a) lapon fejléc, 7a) és 19b) lapon záródísz, mind egyszerű nyomdadíszekből alakítva.

Szabó Károly (l. 1495.) csak egy (11 levélből álló) csonka példányát említi a segesvári ev. gimnázium könyvtárából. Első teljes példánya nemrég került tulajdonomba egy elég ép kolligátumban.²

A 7b) lapon egy második címlap: PROPEM- | PTICON | ACADEMICUM | In abitum Nobilissimi ac Literatissimi Juvenis. | D. JOHANNIS | WEBERIS Filii unici, uniceque dilecti | Amplissimi, Prudentissimi ac Circumsp: Domini | D: PETRI | WEBER | Sedis Cib: Judicis Æquiff: &c. | Extractum opera | MICH: N. SOLYMOSI P. C. | Declamatum | Industria Discipulorum ejusdem | Cibinii CIO DCXCVII.³

¹ Ivjelzése több helyen hibás: az A₃ jelzés nem a 3a), hanem a 3b) lapon van, az A₄ és A₆ jelzések teljesen hiányoznak; a B₂ kétszer fordul elő, ellenben a B₃ egyszer sem, jöllehet a B₄ előtt még van egy jelzés nélküli levél.

² Ebben kolligátumban a következő R. M. K.-beli munkák vannak: *Páriz—Pápai: Rudus redivivum.* (Kolozsvár. 1684. — II. 1554.); *Breviculus originum nationum . . .* (Kolozsvár. 1697. — II. 1881.); az alábbi *Breviculus pyrotechnicus* (Nagyszeben 1697. — II. 1908.); és S. Nagy Mihály két munkácskája, az *Obsequium honore* (Nagyszeben. 1697. — I. 1511.) s a szóbanforgó *Genethliacon*.

³ Sajtóhiba-e ez az évszám vagy az 1696 az? Szemelvényül az útirányról szóló alábbi versikét közöljük belőle:

„Mind hárman érvék el az Attjaik nyomát,
Szép Lipfia adja nekik tudományát,
Akar melly *schola* is, hol ő lakáfokat,
Rendelik: nevelje jó *praefectus*okat,
Nagy Szebentől fogva Medjes 's Kolosvárig,
Kolosvártól fogva híres Debretzenig,
Minden helytől fogva Prágáig 's Dresdáig,
Semmi kár ne érje Ekes Lipfiáig.“ (Laetus declamavit Georg Lutsch.)

A 12b) lapon egy magyarnyelvű „*Cantio valedictoria*“ (ad duodecim Cantores distributa) kezdődik, mely végig betölti a könyvecskét. Ebben mindazok résztvesznek, kik a Genethliaconban s a Propempticonban szerepelnek, u. m. Johannes Gasnerus, Paulus Gindesch, Andreas Lesch, Georgius Lutsch, Johannes Nézner, Stephanus Simonius, Waldhütter és Joh. Georgius Vett mind a kettőben, Johannes Frid(e)rici (az egyedüli latin vers, az 1b) lapon.), Stephanus Klein, Gerh. Thomas Murgaschius, Martinus Ler és Petrus Nagy de Solymos csak az elsőben, Johannes Deiderici és Samuel Mederus csak a másodikban.

2

Nagyszeben. 1697.

BREVICULUS | PYROTECH- | NICUS | Memoriae Artificum in ea re, | commendatus. | [Fametszet.] | CIBINII, Die 4. Mart. | Anno 1697. | 12° (12.4×6.8 cm.) Címlevél, 17 l.;⁴ a 10—11. lap közt egy, két gyenge kivitelű, rézmetszetű képet tartalmazó táblával. Őrszavas⁵ lapjai nyomdadíszek és zárójelek közé foglalt arabs számokkal fent a középen jelölve. Ivjelzése: A—B₄. Az első ív 6, a második 4 levélnyi. Szövegének tükre 9.9×5.9 cm. Sárgás-fehér, bordázatlan papirosának nincs vízjegye. A címlevél a) lapján fametszet: földön álló, kétfülű, hasas vázából félkörben kihajló virág csoportozat, az 1. lapon nyomdadíszekből összerakott fejléc, a 8. lapon másféle nyomdadíszekből egybeállított záróvignetta, a 17. lapon fametszetű záróvignetta.

Szabó Károly maga nem látta e művecskét s csak Seivert János „*Nachrichten von siebenbürgischen Gelehrten*“ cz. műve 105. l., majd a Seivert tévedését átvevő Trausch *Schriftstellerlexicon*jának I. k. 334. lapja után írja le II. k. 1908. sz. alatt. Ha látta volna, az előszó nyomán biztosan kijavította volna Franck szerzőségének téves hitét, melyet Seivert Soterius Györgynek a nagyszebeni Brukenthal-múzeumban őrzött Transylvania celebris cz. kéziratának egy meg nem értett mondata nyomán honosított meg, s a melyet Trausch és követői elterjesztettek. Soterius szóbanforgó adata így hangzik: „Különféle szépművészetek és tudományok kedvelője vala (Franck Bálint), úgy a históriában, valamint a *tűzijáték mesterségében szép, noha kis tractatumokat bocsáta nyomtatásba* . . .“⁶

⁴ Lapszámozása több helyen téves: így 9, helyett 6., 10 helyett 01 áll, továbbá a 16. lapszám megelőzi a 15-öt.

⁵ Nincs mindenütt őrszó: hiányzik a címlevél b) lapjáról és a 14. lapról, 8. lapon ellenben hibás, mert ott nem 88-nak, hanem 82-nek kellene állani.

⁶ Soterius itt közölt sorait és Szabó Károly előtt ismeretlen adatát dr. Roth Viktornak „*Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma — Hann Sebestyén műve*“ cz. dolgozatából vettem át. (Archeologiai Értesítő 1911. évf. 107—115. l.)

Evvel teljesen egyezik a címlevél b) oldalán levő „Ad lectorem“, melyben V(alentinus) F(ranck) de Franckenstein a következőket írja: „Breviculum scripsi, quod lector amice ne mirere, scio equidem terminum non cuilibet placiturum: *sed auctor est D. Johann. Adamus Schertzerus, . . ., cuius ego malo sequi negligentiam, quam aliorum obscuram vel curiosam diligentiam, . . .*“

Világos tehát, hogy *Franck nem annyira szerzője, hanem inkább átdolgozója* a szóbanforgó Breviculumnak, illetőleg kibővítője, melyről a 17. lapon ezeket mondja: „*praecedentes compositiones sunt partim aliunde, partim propria industria comparatae, omnesque infallibili successu probatae a me.*“ Tehát még a jóállás sem hiányzik.

**Gyűjteményemben
Ferenczy Sándor.**